

Γνωμοδότηση του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης

Ανταποκρινόμενοι στην πρόσκληση του ΟΡΘΕ για συμμετοχή του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΕΜΠΧΠΑ) στη διαβούλευση για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης θα θέλαμε να διατυπώσουμε ορισμένες σκέψεις επί της αρχής για τη διαδικασία κατάρτισης του Σχεδίου και την ουσία της διαβούλευσης.

Είναι κατανοητό ότι το κείμενο που δόθηκε στη δημοσιότητα αποτελεί τμήμα της μελέτης που ανατέθηκε για την επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης. Είναι επίσης κατανοητό ότι το συγκεκριμένο κείμενο δεν αποτελεί μόνο μελετητική πρόταση αλλά ενσωματώνει τις κατευθύνσεις και τις απόψεις του αναθέτοντος, δηλαδή του ΟΡΘΕ και κατ' επέκταση του ΥΠΕΚΑ, όπως αυτές διατυπώθηκαν κατά την εκπόνηση της μελέτης, εφόσον αυτή έχει παραληφθεί ήδη από το 2009. Το Περιφερειακό Τμήμα Βόρειας Ελλάδας του ΣΕΜΠΧΠΑ (ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ) είχε επισημάνει ήδη από το 2008 στα πλαίσια της διαβούλευσης για την επέκταση των ορίων του Ρυθμιστικού Σχεδίου την ανάγκη για έναν ουσιαστικό διάλογο για το πραγματικό περιεχόμενο του σχεδιασμού: τις πολιτικές επιλογές και προτεραιότητες. Σημειώνουμε εξάλλου ότι στα πλαίσια του σχεδιασμού οι μελετητικές προτάσεις αποτελούν ένα τμήμα της πληροφορίας για τη λήψη αποφάσεων. Ένα εξίσου σημαντικό τμήμα της πληροφορίας είναι και οι παρατηρήσεις των φορέων και των πολιτών οι οποίες θα έπρεπε να είχαν ληφθεί υπόψη μέσω συμμετοχικών διαδικασιών σε προγενέστερα στάδια κατάρτισης του σχεδίου. Στο παρόν στάδιο θα αναμέναμε λοιπόν από τους λήπτες αποφάσεων να έχουν αποσαφηνίσει ποια Θεσσαλονίκη θέλουν, ποιες πολιτικές θα εφαρμόσουν για να το πετύχουν και τι δεσμεύσεις αναλαμβάνουν, ώστε να γίνει ένας ουσιαστικός διάλογος που θα διαμορφώσει τελικά ένα Σχέδιο Νόμου.

Ιδιαίτερα θα πρέπει να τονιστεί η σημασία της συμμετοχής στην όλη διαδικασία όχι μόνο των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και των πολιτών, που είναι αυτοί που θα ζήσουν στην πόλη που σχεδιάζεται και των οποίων η ενημέρωση και η καταγραφή των απόψεων θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένη.

Στο πλαίσιο των παραπάνω θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί η διαδικασία διαβούλευσης τόσο ως προς το περιεχόμενό της όσο και ως προς τα στάδια διεξαγωγής της.

A. Πλαίσιο του Σχεδίου

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης, που θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 1561/1985, υπήρξε για την εποχή του ιδιαίτερα πρωτοποριακό, καθώς έθετε στις βασικές του επιδιώξεις για πρώτη φορά τα θέματα της αειφορίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής. Διέφερε από προηγούμενες μελέτες και σχέδια καθώς δεν αποτελούσε ένα σχέδιο χρήσεων γης αλλά ένα Σχέδιο – Πρόγραμμα, που προσπαθούσε να αποτυπώσει τη χωροταξική και πολεοδομική

πολιτική σε μητροπολιτική κλίμακα και αποσκοπούσε στο συντονισμό ενεργειών για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης.

Σήμερα, ο μητροπολιτικός σχεδιασμός έρχεται αντιμέτωπος με μία οικονομική συγκυρία που μάλλον τοποθετείται στην αντίθετη ακριβώς κατάσταση της εποχής σύνταξης του προηγούμενου Ρυθμιστικού Σχεδίου. Η δημοσιονομική κρίση και οι περιορισμένοι πλέον οικονομικοί πόροι υποσκάπτουν τις υπέρμετρες δράσεις και μέτρα υλοποίησης των στόχων του ρυθμιστικού σχεδιασμού.

Εκτός όμως από την χρηματοοικονομική κρίση, η οποία πρέπει σίγουρα να συνεκτιμηθεί στις όποιες προσπάθειες σχεδιασμού, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη: αλλαγές στο παγκόσμιο σύστημα παραγωγής, νεοφιλελεύθερες πολιτικές, νέος ρόλος του κράτους (μετάβαση από συστήματα διοίκησης στη διακυβέρνηση), συνεργατική σχέση κράτους - ιδιωτών ακόμη και σε πολεοδομικά ζητήματα, αλλά και πιο πρόσφατα η ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και η συζήτηση για την αυτοδιαχείριση του χώρου.

B. Αρχές για τον σχεδιασμό μητροπολιτικού επιπέδου

Οι παραπάνω αλλαγές δημιουργούν ένα νέο περιβάλλον πολύ πιο πολύπλοκο αλλά και άμεσα εκτεθειμένο σε μεγαλύτερα ρίσκα. Καθώς γίνεται πλέον σαφές ότι δε μπορούν να σχεδιασθούν και να προβλεφθούν όλες οι δραστηριότητες των φορέων, ενισχύεται ιδιαίτερα η σημασία δράσεων συντονισμού τόσο εσωτερικά μεταξύ των δημόσιων φορέων όσο και εξωτερικά με τους ιδιωτικούς φορείς και την κοινωνία των πολιτών. Μέσα σε αυτή τη νέα πραγματικότητα αναδεικνύεται πλέον η **στρατηγική διάσταση** του σχεδιασμού, ενώ η κανονιστική του διάσταση, μέσω κυρίως των ρυθμιστικών και δεσμευτικών διατάξεων, περνά σε δεύτερη μοίρα.

Η υποχώρηση του κεντρικού κράτους από καιρίους τομείς, όπως αυτός της παροχής των δημοσίων αγαθών, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να εκληφθεί και ως μείωση της αποτελεσματικότητάς του ή της σημασίας του. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα όλων των κοινωνικών διαδικασιών είναι τέτοια, που αναγκάζει όλους τους εταίρους να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, με διαφορετική ωστόσο ένταση, σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα. Στα πλαίσια του νέου ρόλου που καλείται να παίξει πλέον το κράτος, ιδιαίτερη σημασία αποκτά η **συναίνεση** και ο **συντονισμός** ως βασικές λειτουργίες του στρατηγικού σχεδιασμού.

Συνοπτικά, ο σχεδιασμός μιας μητροπολιτικής περιοχής της δυναμικής και της εμβέλειας της Θεσσαλονίκης πρέπει να διέπεται από μια διατομεακή και διεπιστημονική προσέγγιση και να ενσωματώνει τις νέες τάσεις, φιλοσοφίες και πρακτικές χωρικής ανάπτυξης και σχεδιασμού που αναπτύσσονται διεθνώς. Παράλληλα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την τοπική κουλτούρα του σχεδιασμού της πόλης, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από τα υπάρχοντα σχέδια και τις αποκτηθείσες εμπειρίες, αλλά και τους στόχους και τις προτεραιότητες των κατοίκων της σε όλα τα επίπεδα.

Συνεπώς, το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης οφείλει να θέσει το **στρατηγικό όραμα** και τις **προγραμματικές προτεραιότητες** της πόλης - μητροπολιτικής περιοχής. Πρέπει δηλαδή να περιγράφει την πόλη όπως θέλουμε να είναι σε έναν

χρονικό ορίζοντα 15 ετών και παράλληλα να προσδιορίζει στρατηγικές και προτεραιότητες δράσεων (όχι μεμονωμένες δράσεις) που είναι ιδανικές να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη (χωρική, κοινωνική, οικονομική) προς την κατεύθυνση που επιλέξαμε, συνοδεύοντας χωρικά τις επιλογές αυτές.

Γ. Αξιολόγηση του Σχεδίου

1) Ως προς το περιεχόμενο

Ως προς το περιεχόμενο, το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης χαρακτηρίζεται από την **απουσία ενός σαφώς διατυπωμένου οράματος** για τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης και από μια **πληθώρα στόχων**, γενικών και ειδικών, συχνά μάλιστα επικαλυπτόμενων ή ακόμα και αντικρουόμενων, που διατυπώνονται για κάθε τομέα πολιτικής, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός «ομιχλώδους» μείγματος. Κατ' αντιστοιχία με τη στοχοθεσία, παρατίθεται μια **πληθώρα αναλυτικών και πολύ συγκεκριμένων μέτρων, μελετών και δράσεων**, μη ιεραρχημένων, με έντονη χωρική αναφορά -φτάνοντας μάλιστα μέχρι και σε σημειακές υποδείξεις- που δεν παρέχει καμία ευελιξία στον υποκείμενο σχεδιασμό, ο οποίος είναι σε θέση να έχει καλύτερη γνώση των τοπικών συνθηκών, αλλά και καμία δυνατότητα προσαρμογής στις ενδεχόμενες μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Είναι φανερό ότι το νέο Ρυθμιστικό πάσχει από έλλειψη προγραμματικών προτεραιοτήτων, που στην ουσία αντικαθίστανται από πολύ συγκεκριμένες και κατονομασμένες δράσεις (βλ. άρθρο 35), οι οποίες δεν είναι αντιληπτό με ποιο τρόπο συσχετίζονται και συνεισφέρουν στην επίτευξη των στρατηγικών του στόχων.

Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό, δημιουργούνται εμπόδια στη διαδικασία της διαβούλευσης, αφού πλέον ζητούμενο δεν είναι η συμφωνία απέναντι σε στρατηγικές και στόχους, αλλά απέναντι σε μια πληθώρα συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων, που βεβαίως είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί.

Πρόταση του ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ είναι ο καθορισμός κριτηρίων επιλογής τομεακών δράσεων, αφενός με βάση την αποφασιστική σημασία τους για κάθε χωρική ενότητα όπως αυτή τεκμηριώνεται από ένα σαφές πλαίσιο στρατηγικής στοχοθεσίας – κατευθύνσεων και αφετέρου με βάση τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους και τις συνέργιες που αναπτύσσουν.

Από την άλλη μεριά το κείμενο δεν περιλαμβάνει **κατευθύνσεις** για τη ρύθμιση **σημαντικών δραστηριοτήτων και χρήσεων**. Θέματα όπως εκθεσιακές και συνεδριακές υποδομές, περιοχές και cluster καινοτομίας και δημιουργικότητας, οχλούσες χρήσεις, πύλες εισόδου-πολυτροπικών μεταφορών για το Πολεοδομικό Συγκρότημα αντιμετωπίζονται με γενικές διατυπώσεις ή δεν αναφέρονται καθόλου. Το γεγονός αυτό εν μέρει δικαιολογείται καθώς την εποχή σύνταξης της μελέτης τελούσαν διαβουλεύσεις για κάποια από αυτά όπως η μετεγκατάσταση της ΔΕΘ. Ωστόσο σήμερα οι διαβουλεύσεις αυτές έχουν ολοκληρωθεί και συνεπώς το σχέδιο πρέπει να γίνει πιο συγκεκριμένο ως προς τέτοιου είδους παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας.

Πρόταση του ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ είναι να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω ζητήματα με συγκεκριμένο σχέδιο και ενταγμένα στα παρακάτω στρατηγικά πλαίσια:

1) Καινοτομία - Το Ρυθμιστικό Σχέδιο οφείλει να θέσει το πλαίσιο, να διευκολύνει αλλά και να προσελκύσει καινοτόμες ιδέες και νεανική επιχειρηματικότητα. Παράλληλα οφείλει να διευκολύνει την καινοτομία και στον σχεδιασμό (Planning for Innovations - Innovations in Planning)¹.

2) Συμβολισμός - Η δυναμική ενός νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου, οφείλει να λειτουργεί ως πρότυπο τόσο για τα υποκείμενα σχέδια όσο και για την ίδια την πόλη. Η συμβολικότητα της μητρόπολης αλλά και της περιφερειακής ταυτότητας θα πρέπει να ενισχυθεί, καθώς με τον τρόπο αυτό ενισχύεται μεταξύ άλλων η συνεργασία και η συμπληρωματικότητα πολιτικών. Η επένδυση σε συμβολικό κεφάλαιο θα διευκολύνει σε πολλά επίπεδα (τοπικό, εθνικό, διεθνές).

3) Μάρκετινγκ - Το Ρυθμιστικό Σχέδιο πρέπει να στοχεύει στην προσέλκυση κατοίκων, τουριστών και επενδύσεων, που θα ενισχύσουν την ανάπτυξη της μητροπολιτικής περιοχής μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

2) Ως προς τη σχέση του με άλλες προσπάθειες σχεδιασμού

Σύγχυση δημιουργείται με τη **συσχέτιση του Ρυθμιστικού με το Περιφερειακό Πλαίσιο**. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 2, το νέο Ρυθμιστικό επέχει και θέση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της περιοχής ευθύνης του ΟΡΘΕ τη στιγμή που έχει ήδη προκηρυχτεί η αναθεώρηση του υφιστάμενου Περιφερειακού Πλαισίου της Κεντρικής Μακεδονίας. Το νέο Ρυθμιστικό καλύπτει τη μισή περίπου έκταση της Περιφέρειας και αφήνει εκτός των ορίων του δύο ξεχωριστές, χωρίς συνοχή μεταξύ τους, ενότητες (νομός Σερρών και τμήμα των νομών Πέλλας, Ημαθίας και Πιερίας). Δεν είναι λοιπόν ξεκάθαρο πώς θα επιτευχθεί η συσχέτιση των δύο σχεδίων, τόσο σε επίπεδο περιεχομένου όσο και νομικής ισχύος (το ΡΣΘ θα είναι Νόμος ενώ το Περιφερειακό Πλαίσιο ΚΥΑ και επομένως δεν είναι ξεκάθαρο ποιο θα υπερισχύει ποιο στην περιοχή ευθύνης του ΟΡΘΕ). Επιπροσθέτως, προβληματισμός προκαλείται από διάταξη που εμπεριέχεται στην πρόσφατη απόφαση με αρ. οικ. 10106/3-3-2011 (ΦΕΚ 45ΑΑΠ/17-3-2011) που αφορά στις προδιαγραφές για τη σύνταξη των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, στο Παράρτημα Ι της εν λόγω απόφασης (σελ. 391) αναφέρεται ότι «το ΠΠΧΣΑΑ, για κάθε περίπτωση ιδιαίτερος υποβαθμισμένου τοπίου, θα πρέπει να περιλαμβάνει μια ξεχωριστή περιγραφή των αιτιών που προκάλεσαν την αλλοίωσή του καθώς και προτάσεις για μέτρα και δράσεις που θα πρέπει να εξειδικευτούν ... στον υπό τροποποίηση νόμο του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης

¹ βλ. ενδεικτικά:

HÄUBERMANN, H. & SIEBEL, W. (1994) Wie organisiert man Innovation in nichtinnovativen Milieus? IN KREIBICH, R., SCHMIDT, A., SIEBEL, W., SIEVERTS, T. & ZLONICKY, P. (Eds.) Bauplatz Zukunft: Dispute über die Entwicklung von Industrieregionen Essen, Klartext-Verl.

IBERT, O. (2003) Innovationsorientierte Planung: Verfahren und Strategien zur Organisation von Innovation, Opladen, Leske + Budrich.

IBERT, O. (2004) Zu Arbeitsweise und Reichweite innovationsgenerierender Planungsverfahren". Planungsgrundschau, 9, 18-43.

...». Βεβαίως και στην περίπτωση αυτή προκύπτει μια έντονη σύγχυση και «αμηχανία» χειρισμών, δεδομένου ότι η ολοκλήρωση εκπόνησης του ΠΠΧΣΑΑ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, βάσει του σχετικού χρονοδιαγράμματος που περιλαμβάνεται στο Φάκελο του Έργου που συνοδεύει την προκήρυξη ανοικτής διαδικασίας του ΥΠΕΚΑ, εκτιμά ότι η μελέτη του ΠΠΧΣΑΑ της Κεντρικής Μακεδονίας θα ολοκληρωθεί στο δεύτερο μισό του 2013.

Επιπρόσθετα, πρέπει να σημειωθεί ότι σχέδια για τη Θεσσαλονίκη, όπως το Ενιαίο Στρατηγικό Σχέδιο Υποδομών Μεταφορών-ΕΣΣΥΜ και το Θεσσαλονίκη 2012 του ΥΠΕΚΑ, προηγήθηκαν της δημοσιοποίησης του νέου Ρυθμιστικού, αν και θα έπρεπε να έπονται αυτού, ως πραγματικές εξειδικεύσεις του.

3) Ως προς τη διοικητική μεταρρύθμιση του Καλλικράτη

Ένα ακόμα ζήτημα που δημιουργεί προβληματισμό είναι το γεγονός ότι το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της υποβολής της μελέτης στον ΟΡΘΕ και της δημοσιοποίησης των προτάσεων είναι αρκετά μεγάλο, με αποτέλεσμα να έχουν συντελεστεί **σημαντικές κοινωνικο-οικονομικές και διοικητικές αλλαγές**. Πέραν της δημοσιονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της, η εφαρμογή του Καλλικράτη άλλαξε άρδην τον διοικητικό χάρτη. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι το νέο Ρυθμιστικό να αναφέρεται σε δομές που δεν υφίστανται πλέον, όπως τα νομαρχιακά συμβούλια. Επιπλέον τα **όρια** της περιοχής εφαρμογής του Ρυθμιστικού δεν ταυτίζονται με τα όρια των νέων Καλλικρατικών Δήμων (π.χ. περιλαμβάνονται τμήματα μόνο των νέων δήμων Πέλλας και Αλεξάνδρειας).

Σε συνέχιση της παραπάνω συλλογιστικής, αναδύεται το ζήτημα του συντονισμού τόσο μεταξύ διαφορετικών τομέων (οριζόντιος συντονισμός) όσο και μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης (κάθετος συντονισμός). Το ζήτημα αυτό προκύπτει ως ιδιαίτερα κρίσιμο ειδικά μετά την ψήφιση και την εφαρμογή του Καλλικράτη, με τον οποίο καθορίζονται λειτουργίες μητροπολιτικού χαρακτήρα για τις μητροπολιτικές ενότητες Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Έτσι ο ρόλος του ΟΡΘΕ στο νέο μοντέλο διακυβέρνησης και η σχέση του με τη «μητροπολιτική επιτροπή» που περιγράφει ο Καλλικράτης παραμένουν αδιευκρίνιστα.

Πρόταση του ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ είναι η επανεξέταση των ορίων αρμοδιότητας του ΟΡΘΕ, παρά το ότι αυτά αποτέλεσαν αντικείμενο της διαβούλευσης της Α' Φάσης. Όπως είχαμε και τότε επισημάνει, η διεύρυνση των ορίων, χωρίς να έχει δημοσιοποιηθεί η αξιολόγηση της εφαρμογής του Ρυθμιστικού του 1985 και χωρίς καμία εγγύηση -ειδικά στην παρούσα συγκυρία- δομικών αλλαγών στους μηχανισμούς υλοποίησής του, όπως η ενίσχυση του προσωπικού και της υποδομής του ΟΡΘΕ, προκαλεί ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή του.

Στο νέο διοικητικό πλαίσιο που καλείται να λειτουργήσει ο ΟΡΘΕ, ιδιαίτερη σημασία έχει και η ενεργοποίηση του **Συμβουλίου Ρυθμιστικού**, δηλαδή του οργάνου που έχει την πολιτική ευθύνη των αποφάσεων και δράσεών του. Ως γνωστόν ο θεσμός αυτός εισήχθη με τον Νόμο 1561/85 αλλά λειτούργησε ελάχιστα και γρήγορα εγκαταλείφθηκε. Η λειτουργία ενός τέτοιου οργάνου για το σύνολο της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης κρίνεται απαραίτητη, καθώς μέσω αυτού επιτυγχάνεται

συναίνεση για τις δράσεις του Οργανισμού. Είναι όμως αναγκαίο να εξασφαλιστούν ταυτόχρονα και οι προϋποθέσεις για την ορθή και απρόσκοπτη λειτουργία του.

4) Ως προς τους μηχανισμούς υλοποίησης

Το κύριο πρόβλημα των Ρυθμιστικών της Αθήνας και Θεσσαλονίκης που αναγνωρίζεται στις διάφορες προσπάθειες αποτίμησής τους, δεν ήταν τόσο η ποιότητα του σχεδιασμού και των στόχων όσο η αδυναμία εφαρμογής, παρακολούθησης, προσαρμογής και εξειδίκευσης. Κατά συνέπεια το νέο Ρυθμιστικό πρέπει να δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στους μηχανισμούς που θα εξασφαλίσουν την εκτέλεση αυτών των λειτουργιών.

Όσον αφορά τους τρόπους υλοποίησης των προτεινόμενων μέτρων και μελετών, το «υπέρ-φιλόδοξο», σε πλήθος δράσεων, του Σχεδίου δε δημιουργεί την πεποίθηση ότι ο σχεδιασμός αυτός μπορεί να εφαρμοστεί ρεαλιστικά, μέσα στο χρονικό ορίζοντα ισχύος του. Παράλληλα, η απουσία θεσμικών εργαλείων εφαρμογής του σχεδιασμού, που αν και προβλέπονται από το νομικό πλαίσιο εντούτοις δεν εφαρμόζονται ποτέ, αλλά εξακολουθούν να μνημονεύονται στα κείμενα (π.χ. Κεφάλαιο Β' «Αναπλάσεις, αναμορφώσεις και σχετικές ρυθμίσεις» του Ν. 2508/97), δημιουργεί περαιτέρω προβληματισμούς.

Εξίσου σημαντικό είναι το ζήτημα του **συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης** του Ρυθμιστικού Σχεδίου μέσα από την παρακολούθηση δεικτών. Η ενσωμάτωση αυτού του συστήματος στο Ρυθμιστικό κρίνεται ιδιαίτερα θετική καθώς δίνεται η δυνατότητα στον ΟΡΘΕ να παρακολουθεί και να αξιολογεί την τήρηση των βασικών επιλογών, προτεραιοτήτων και κατευθύνσεων και επιπλέον να προβαίνει σε τροποποιήσεις τους.

Πρόταση του ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ είναι η εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού Παρατηρητηρίου στον ΟΡΘΕ για την αποτελεσματική άσκηση των λειτουργιών της παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η σύσταση και οι όροι λειτουργίας του θα πρέπει να αναφερθούν ρητά στις διατάξεις του Σχεδίου Νόμου. Αντίθετα θεωρούμε ότι η αναλυτική και δεσμευτική περιγραφή των δεικτών παρακολούθησης στο Σχέδιο Νόμου δημιουργεί δυσκολίες σε πιθανές ανάγκες τροποποίησης, συμπλήρωσης ή εξειδίκευσής τους.

Με την παρακολούθηση και αξιολόγηση του Ρυθμιστικού σχετίζεται και η πιθανή ανάγκη **αναθεώρησής του**. Αν και στο κείμενο (άρθρο 41, παρ. 3) γίνεται αναφορά στην «πρόβλεψη αναθεώρησης και τροποποίησης επιλογών του επικαιροποιημένου Ρυθμιστικού Σχεδίου με απλοποιημένες διαδικασίες» θεωρούμε ότι, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, οι αναφερόμενες παραπάνω διαδικασίες θα πρέπει να περιγραφούν με μεγαλύτερη σαφήνεια, δεδομένης μάλιστα της παράδοσης σχεδιασμού στη χώρα μας, όπου οι διαδικασίες που τον πλαισιώνουν είναι δύσκαμπτες και χρονοβόρες.

Το ΠΤΒΕ-ΣΕΜΠΧΠΑ θεωρεί ότι το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης μπορεί και πρέπει να πρωτοπορήσει και όσον αφορά τα εργαλεία υλοποίησής του. Οφείλει να έχει συντονιστικό χαρακτήρα, τόσο για τους δημόσιους φορείς όσο και για την κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό δεν είναι πάντα απαραίτητος ο ιεραρχικός συντονισμός, αλλά

μπορούν να διερευνηθούν και άλλες μορφές (π.χ. θετικός, αρνητικός, ιεραρχικά ή μη ιεραρχικά δίκτυα, δίκτυα ευέλικτης γεωμετρίας κλπ.)²

Πρακτική εξειδίκευση και υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού που έχει δοκιμαστεί με επιτυχία σε χώρες με παράδοση στον χωρικό σχεδιασμό, αλλά και κατεύθυνση της Ε.Ε. στην υλοποίηση σχεδίων, είναι και η εταιρική σχέση. Οι πόλεις συνάπτουν συμβόλαια με την κεντρική κυβέρνηση τα οποία αποτελούν συμφωνίες χρηματοδότησης μακροπρόθεσμων προγραμμάτων που περιλαμβάνουν συγκεκριμένες δράσεις, μετρήσιμους στόχους και επιτεύγματα για την εφαρμογή της αστικής πολιτικής.

4) Ως προς τη λειτουργία του ΟΡΘΕ

Σε κάθε περίπτωση θεωρούμε ότι **ο ρόλος του ΟΡΘΕ θα πρέπει να ενισχυθεί** σε όλα τα επίπεδα ώστε να αποκτήσει χαρακτήρα φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης για την περιοχή, με πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης και αυξημένες αρμοδιότητες στη διαχείριση των πόρων.

Μια άμεση εφαρμογή αυτής της πρότασης είναι η κινητοποίηση του ΟΡΘΕ για την κατάθεση προτάσεων για χρηματοδότηση έργων προτεραιότητας στο Ταμείο Αστικής Ανάπτυξης του μηχανισμού JESSICA.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα εκχώρησης πόρων του Πράσινου Ταμείου στον ΟΡΘΕ για την υλοποίηση αστικών και περιβαλλοντικών δράσεων.

Προϋπόθεση για την αποτελεσματική και αποδοτική άσκηση των αρμοδιοτήτων του ΟΡΘΕ είναι η στελέχωσή του, ώστε αφενός αυτός να μπορέσει να καλύψει το αυξημένο αντικείμενο που συνεπάγεται η διεύρυνση της περιοχής ευθύνης του, αφετέρου να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις εκκίνησης μιας νέας προσπάθειας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο κατεξοχόν οργανισμός χωροταξικού, πολεοδομικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού δε διαθέτει ούτε ένα στέλεχος Μηχανικό Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Ειδικότερα για την υλοποίηση του Ρυθμιστικού αλλά και την εφαρμογή της αστικής πολιτικής του ΥΠΕΚΑ, θα ήταν σκόπιμο ο ΟΡΘΕ να αποκτήσει περισσότερο επιχειρησιακό χαρακτήρα, με εξειδικευμένα στελέχη τα οποία θα καλύπτουν τις απαιτήσεις οργάνωσης, παρακολούθησης και εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης, προγραμμάτων αστικών αναπλάσεων κλπ.

Συμπερασματικά, συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω, θεωρούμε ότι σε αυτή τη φάση θα ήταν σκόπιμο να αναδιατυπωθεί το κείμενο που δόθηκε στη διαβούλευση, ώστε να γίνει πιο σύντομο αλλά συγχρόνως περιεκτικό και συγκεκριμένο, ειδικότερα ως προς

² βλ. ενδεικτικά:

SCHARPF W. F. (2006) Interaktionsformen. Akteurzentrierter Institutionalismus in der Politikforschung. Aus dem Amerikanischen übersetzt von Olver Treib. Opladen: Leske und Budrich. Unveränderter Nachdruck: Wiesbaden: VS-Verlag für Sozialwissenschaften 2006.

BENZ A. (2004) Governance - Regieren in komplexen Regelsystemen: Eine Einführung, 1. Aufl., Wiesbaden VS, Verl. für Sozialwiss.

BENZ A. (1999) Regionalisierung: Theorie - Praxis - Perspektiven, Opladen: Leske + Budrich

το όραμα και τις προγραμματικές προτεραιότητες για τη μητροπολιτική περιοχή, έχοντας όμως ένα βαθμό ευελιξίας και λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τα νέα κοινωνικοοικονομικά και διοικητικά δεδομένα.

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται πλέον η ανάπτυξη των πόλεων αλλάζει δραματικά και πολύ γρήγορα. Το Ρυθμιστικό σχέδιο οφείλει λοιπόν να αντιληφθεί τον ρόλο του μέσα στο σύστημα σχεδιασμού, καθώς καλείται να εκπληρώσει συγκεκριμένες λειτουργίες για το μέλλον της πόλης.

Αυτό που πρέπει εν τέλει να αποφασίσει η **πόλη** (και με τον όρο «πόλη» εννοούμε τη διοίκηση, τους θεσμούς, τους φορείς και την κοινωνία των πολιτών) είναι **«ποια Θεσσαλονίκη θέλουμε»**, ποιες πολιτικές θα επιλέξουμε να εφαρμόσουμε, τι δεσμεύσεις θα αναλάβουμε για να τις εφαρμόσουμε, ποιες προτεραιότητες θα θέσουμε, με τι είδους εργαλεία, καινοτόμους μηχανισμούς αλλά και συνεργασίες θα τις υλοποιήσουμε. Αυτά είναι τα κεντρικά ζητήματα γύρω από τα οποία θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία και συναίνεση στο πλαίσιο ενός ρυθμιστικού – «στρατηγικού» σχεδιασμού για τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Η Ομάδα Εργασίας

- *Αλεξανδροπούλου Αιμιλία*
- *Τασοπούλου Αναστασία*
- *Κουτσομάρκος Νίκος*
- *Παπαϊωάννου Θάνος*
- *Έππας Δήμος*
- *Κούτρα Σεσίλ*

Για το Σύλλογο Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας,
Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης /
Περιφερειακό Τμήμα Βόρειας Ελλάδας

Ο Πρόεδρος της Δ.Ε.

Η Γραμματέας της Δ.Ε.

Γιώργος Μπάκης

Καλλιόπη Παπαδοπούλου